

Історія

УДК 94: 327 «1918/1919»

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15795664>

**Дипломатична співпраця між Західноукраїнською Народною
Республікою та Директорією УНР**

Дацків Ігор Богданович,

доктор історичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин
та дипломатії, Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль,
Україна, <https://orcid.org/0000-0001-8359-3937>

Баб'як Михайло Орестович,

аспірант кафедри міжнародних відносин та дипломатії,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна,
<https://orcid.org/0009-0009-4511-0717>

Дикий Віталій Вікторович,

аспірант кафедри міжнародних відносин та дипломатії,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна,
<https://orcid.org/0009-0009-7806-7583>

Прийнято: 21.06.2025 | Опубліковано: 30.06.2025

***Анотація.** У даній статті йдеться про військово-політичну та дипломатичну співпрацю між Західноукраїнською Народною Республікою та відновленою Українською Народною республікою. Метою є аналіз дипломатичного співробітництва між ЗУНР і Директорією УНР через*

розкриття ходу вироблення й здійснення зовнішньополітичної побудови. Застосовано метод системного аналізу, який дозволяє розглянути взаємовідносини між Директоріє УНР і ЗУНР як підсистему глобальної системи міжнародних взаємин у доволі складний історичний етап, вистежити зв'язки і взаємовплив даних суб'єктів. Охарактеризовано стан наукової розробки теми. Проналізовано досягнення й збитки утворення та існування загальноукраїнської зовнішньополітичної служби. Доведено, що остаточне завершення дипломатичної співпраці між ЗУНР та УНР практично закінчилося укладенням Варшавського договору між Ю. Пілсудським і С. Петлюрою, що встановив недопустиму для галичан згоду УНР на окупацію Польщею Східної частини Галичини і відхід від колишніх соборницьких актів. З'ясовано, що для досягнення успіху необхідна була значна сила, щоб подолати цих супротивників і змусити їх визнати нашу перемогу та право на самоозначення.

Характеризуючи дипломатичне співробітництво та військово-політичний союз між Директоріє УНР і Західноукраїнською Народною Республікою, зроблено висновок, що, незважаючи на короткий час існування, об'єднання в єдину українську державу відповідало вимогам періоду та інтересам народів двох утворень. Однак ситуація, постійна війна на всіх фронтах і не завжди вдало обрана та узгоджена зовнішня політика політичних лідерів обох держав, які діяли в той складний період, не дали змоги здійснити прагнення обох частин єдиного українського народу.

Дипломатичне партнерство ЗУНР та УНР, попри його короткочасність, заклало підґрунтя ідеї соборності, яка надалі стала ключовою у боротьбі за незалежність України протягом ХХ століття. Поглиблення знань про недоліки та помилки дипломатичної взаємодії ЗУНР і УНР дозволяє сучасним політикам уникати аналогічних прорахунків в умовах міжнародних переговорів та внутрішньополітичної інтеграції.

Ключові слова: ЗУНР, Директорія УНР, Антанта, договір, фронт, зовнішня політика, дипломатія.

**Diplomatic cooperation between the Western Ukrainian People's Republic
and the UNR Directorate**

Ihor Datskiv,

PhD hab. (History), Professor, Professor, Department of International Relations
and Diplomacy, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-8359-3937>

Mykhailo Babiak,

Postgraduate student, Department of International Relations and Diplomacy,
West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0009-4511-0717>

Vitaliy Dykyy,

Postgraduate student, Department of International Relations and Diplomacy,
West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0009-7806-7583>

Abstract. *This article deals with military-political and diplomatic cooperation between the Western Ukrainian People's Republic and the restored Ukrainian People's Republic. The goal is to analyze the diplomatic cooperation between the ZUNR and the Directorate of the UNR through the disclosure of the process of development and implementation of the foreign policy doctrine. The method of system analysis was used, which makes it possible to consider the relationship*

between the Directorate of the UNR and the ZUNR as a subsystem of the global system of international relations at a rather critical historical stage, to trace the connections and mutual influence of these subjects. The state of scientific development of the topic was characterized. The gains and losses of the creation and existence of the all-Ukrainian foreign policy service were analyzed. It is proven that the final completion of diplomatic cooperation between the ZUNR and the UNR practically ended with the conclusion of the Warsaw Treaty between J. Pilsudski and S. Petliura, which determined the UNR's consent to the occupation of Eastern Galicia by Poland and the rejection of previous Sobornych acts as unacceptable for the Galicians. It is found out that in order to achieve success, a significant force was needed to overcome these opponents and force them to recognize our victory and the right to self-determination.

Characterizing the diplomatic cooperation and military-political alliance between the Directorate of the UNR and the Western Ukrainian People's Republic, it is concluded that, despite the short period of existence, the unification into a single Ukrainian state met the requirements of the period and the interests of the peoples of the two entities. However, the situation, the constant war on all fronts and the not always successfully chosen and coordinated foreign policy of the political leaders of both states, who acted in that difficult period, did not allow the realization of the aspirations of both parts of the united Ukrainian people.

The diplomatic partnership between the ZUNR and the UNR, despite its short duration, laid the foundation for the idea of unity, which later became key in the struggle for Ukraine's independence throughout the 20th century. Deepening knowledge about the shortcomings and mistakes of diplomatic interaction between the ZUNR and the UNR allows modern politicians to avoid similar miscalculations in international negotiations and domestic political integration.

Keywords: ZUNR, UNR Directory, Entente, treaty, front, foreign policy, diplomacy.

Постановка проблеми. Із здобуттям Україною самостійності почався новітній період у динаміці історичної науки, отже відносин між ЗУНР та відновленою Українською Народною Республікою, що є невіддільною складовою як історії національно-визвольних змагань українців 1917-1921 рр., так і історії України в загалом.

Історики повинні ретельно дослідити причини та суть невдач у зовнішній політиці під час національно-визвольних змагань 1917–1921 років, щоб мати змогу надавати кваліфіковані рекомендації сучасним дипломатам і політикам, зважаючи на значну кількість аналогій із сьогоденним життям України. Цю проблему навіть теоретично ніяк не виконати без масштабного аналізу минулих подій.

Наше дослідження доповнює історіографію українського державотворення початку ХХ століття, акцентуючи увагу на одному з найменш висвітлених аспектів – дипломатичної співпраці обох незалежних українських республік, які діяли в умовах війни, політичної нестабільності та зовнішнього тиску. Сприяє кращому розумінню процесу інтеграції українських земель у контексті спроб формування єдиної української держави, зокрема через призму дипломатичних рішень, укладених угод, політичних декларацій (зокрема Акту Злуки від 22 січня 1919 р.). Допомагає збереженню та популяризації національної історичної спадщини, зокрема маловідомих сторінок дипломатичної діяльності ЗУНР і УНР, що досі не були достатньо проаналізовані в науковому дискурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагоме значення для вивчення даної проблеми становлять спогади учасників тогочасних подій Д. Дорошенка [11] С. Витвицького [4], І. Мазепи [14], О. Мицюка [16] та ін.

Історіографічне значення, з проблем історії взаємовідносин УНР і ЗУНР, мають дослідження з історії Української революції, істориків з української діаспори. Серед них вирізняються праці Т. Гунчака [5], І. Нагаєвського [17],

М. Стахіва [20, 21] та ін. Їх праці побудовані на документах офіційного характеру, матеріалах тогочасної преси як вітчизняної так і зарубіжної, споминах самих учасників та свідків тих подій.

З відновленням державної незалежності України опубліковано ряд праць, у яких аналізується історія визвольних змагань 1917–1921 рр., а також взаємовідносини ЗУНР та УНР. Відтак, це дослідження П. Брицького та О. Добжанського [1], Д. Веденєєва [3], І. Дацківа [7], М. Держалюка [10] О. Павлюка [19] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Необхідність дослідження дипломатичної співпраці між Західноукраїнською Народною Республікою та Директорією Української Народної Республіки зумовлена як науковими, так і суспільно-політичними чинниками. По-перше, ця тема залишається недостатньо вивченою в українській історіографії, зокрема з точки зору міждержавних дипломатичних відносин, координації зовнішньої політики та спільного міжнародного представництва. По-друге, історичний досвід дипломатичної взаємодії між ЗУНР і УНР є унікальним прикладом спроби об'єднання двох незалежних українських держав, які в умовах зовнішнього тиску та внутрішніх викликів намагалися створити єдину політичну силу. По-третє, в сучасному контексті війни Росії проти України та боротьби за збереження територіальної цілісності, питання соборності, співпраці регіонів і об'єднання зусиль на національному рівні є надзвичайно актуальними.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз дипломатичної співпраці між ЗУНР і Директорією УНР через розкриття процесу вироблення й виконання зовнішньополітичної доктрини.

Методи та методологія дослідження. У статті використано метод системного аналізу, що дає можливість розглянути взаємовідносини між Директорією УНР і ЗУНР як підсистему глобальної системи міжнародних

зносин у доволі складний історичний етап, вистежити зв'язки і взаємовплив даних суб'єктів. Використовування методу системного аналізу також дозволило простежити взаємини економічних, політичних і культурних взаємозв'язків між державними утвореннями та виявити її пріоритетність для зовнішньої політики конкретних періодах стосунків між державними утвореннями.

Завдання статті: Охарактеризувати стан наукової розробки теми; проаналізувати дипломатичну та військово-політичну співпрацю урядів ЗУНР та відновленої УНР.

Виклад основного матеріалу дослідження. Широкомасштабна агресія Польщі, яку підтримувала Антанта, на початковому етапі польсько-української війни продемонструвала, що Галицька держава, з огляду на обмежені людські та економічні ресурси, не здатна здолати супротивника самотійно. Геополітична ситуація навколо ЗУНР вимагала пошуку союзника, яким могла стати тільки Наддніпрянська Україна. Влада, враховуючи підтримку суспільства щодо утворення незалежної республіки в Галичині, розраховувала передусім на військову та дипломатичну допомогу. Одночасно вона спиралася на вагому підтримку населення Галичини та Північної Буковини, котре з великим ентузіазмом сприйняло проголошення незалежності української держави в Наддніпрянщині і її дипломатичні кроки на: «Брестській мирній конференції щодо самовизначення західноукраїнських земель. Ідеї соборності всіх українських етнічних територій у Галичині були надзвичайно популярні. Ще до проголошення незалежності ЗУНР у вересні 1918 року, галицький посол С. Вітик зробив у віденському парламенті рішучу заяву в якій зазначалося: Український народ, який у Австрії числить більш чотири мільйони, а на Україні більш 40 мільйонів населення...мусив сотні літ досвідчувати на собі гніт і приневолення, був ограбленим з своєї самотійності на цілі століття так само з боку польського як і російського правительств...Український народ

жадає як самотньої умови свого національного життя між вільними державами Європи, сполучення всіх українських областей Австро-Угорщини, Холмщини, Підляшшя і Волині з областями України в одну самостійну республіканську державу» [12, с.27].

10 листопада на засіданні Української Національної Ради обговорювали можливість союзу з Наддніпрянською Україною. Одна з груп учасників, під керівництвом військового міністра Д. Вітовського, підтримала ідею негайного об'єднання з Великою Україною для отримання реальної підтримки. Водночас інша група націонал-демократів, на чолі з В. Панейком, виступала за якомога більшу автономію ЗУНР, сподіваючись заручитися симпатіями Антанти. Вони також вказували на нестабільність ситуації в Гетьманаті. Однак, було схвалено постанову, котру запропонував Р. Перфецький: «Українська Національна Рада, як найвища влада українських земель бувшої австро-угорської монархії, в змаганні до здійснення національного ідеалу всього українського народу, поручає Державному Секретаріатові поробити потрібні заходи для з'єдинення українських земель в одну державу» [13, с. 45].

Варто наголосити, що перша дипломатична місія, що започаткувала міждержавні відносини, у складі О. Назарука та В. Шухевича прибула до Києва 11 листопада. Вони провели переговори з гетьманом П. Скоропадським щодо надання військової та матеріально-технічної підтримки. Ці перемовини мали загалом успішний результат, але не були реалізовані через антигетьманське повстання Директорії УНР. «23 листопада до Наддніпрянщини вирушила друга дипломатична делегація в складі Л. Цегельського та Д. Левицького, які провели переговори з лідерами УНР В. Винниченком та С. Петлюрою, що позитивно оцінювали пропозиції галичан щодо возз'єднання. 1 грудня був підписаний відомий передвступний договір між ЗУНР та УНР, у якому проголошувалося намір ЗУНР злитися в найкоротшій часі в одну велику державу з Українською Народною

Республікою. Водночас, УНР зобов'язувалася прийняти територію і населення ЗУНР як складову частину держави. Враховуючи певні особливості регіону їй надавався статус територіальної автономії із своїм урядом і армією» [13, с. 45].

Відтак 3 січня 1919 р. на засіданні УНРади в Станіславові, голова уряду Сидір Голубович та всі присутні схвалили діяльність галицької дипломатичної місії до УНР та підписану ними угоду. Прийнята сесією за пропозицією Є. Петрушевича постанова стала по-суті законом про об'єднання з УНР. Вислана делегація до Києва у складі 65 членів на чолі з Л. Бачинським (голова), С. Витвицьким, Д. Вітовським, Л. Цегельським, Р. Перфецьким взяла участь в урочистостях 22 січня в Києві та Трудовому Конгресі з нагоди воз'єднання й ратифікації договору [8, с. 82].

У зв'язку з воєнною ситуацією обидві держави були у стані війни, ЗУНР – з поляками, а УНР – з більшовиками, реалізація багатьох запланованих заходів здійснювалася не у повній мірі, гальмувалася. Але, як вже зазначалося у попередніх розділах: «ЗУНР отримала помітну військову та матеріальну допомогу, що сприяло їй вести війну з набагато сильнішим противником, яким була Польща. Не менш важливою і значимою була дипломатична підтримка УНР визвольної боротьби західноукраїнської республіки» [6, с. 43-44].

Після оголошення об'єднання виникла першочергова потреба в узгодженні та координації зовнішньої політики держав і їхніх міністерств закордонних справ. Отже, незабаром пройшла широка нарада в якій взяли участь представники урядів ЗУНР і УНР, на якій було ухвалено рішення про об'єднання насамперед закордонних дипломатичних установ у єдині загальноукраїнські. Постанова не зачепила тільки представництв ЗУНР у державах, що виникли на територіях Австро-Угорщини: «Австрії, Угорщині, Чехословаччині, Югославії. Зазначалося в постанові існуючі паралельні дипломатичні представництва працюють в тіснім контакті і роблять спільні виступи в справах дотикаючи цілої об'єднаної України» [24, арк.73].

Зазначимо, що на той момент УНР мала розгалужену мережу українських закордонних представництв, успадкованих від Гетьманату П. Скоропадського. А саме, в Німеччині, Австрії, Туреччині, Болгарії, Швейцарії. Міністерство УНР створило ще 11 посольств (у Чехословаччині, Франції, Великобританії, Італії та інших країнах) і сім дипмісій. Всі закордонні установи УНР отримали завдання співробітничати з галицькими представниками та підтримувати їхні дії. Основні принципи дипломатичної співпраці були викладені у протоколі від 30 березня 1919 року, розробленому зовнішньополітичними відомствами УНР і ЗУНР, затвердженому урядом С. Голубовича за участі Є. Петрушевича і представників Директорії. Пізніше протокол був схвалений Радою Народних Міністрів УНР. У документі вказувалося, що австрійським і швейцарським послам УНР М. Василькові та Є. Лукасевичу було доручено направити ноти всім країнам світу з повідомленням про об'єднання УНР і ЗУНР в одну українську державу, а також дослідити через дипломатичні представництва країн Антанти та інших держав у Відні й Берні можливості для прийняття українських дипломатичних місій [25, арк. 4–5]. Теж було оголошено, що віднині місія в Парижі носитиме назву «Делегація об'єднаної Української Народної Республіки на Мирову Конференцію в Парижі», яка представляє всю Україну та українське питання в повному обсязі. Однак було зазначено: «вирішення справ Західної Області, її міжнародного визнання та державного становища є компетенцією делегації, яку призначить Державний Секретаріат Західної Області. Також було оголошено склад делегації на чолі з Г. Сидоренком і В. Панейком. Протокол зазначав, що всі закордонні представництва УНР та ЗУНР об'єднуються, за винятком тих, що перебувають в країнах колишньої австро-угорської імперії» [22].

Аналізуючи досягнення і збитки створення та існування загальноукраїнської дипломатичної служби, слід підкреслити, що даний процес був досить суперечливим. Як відзначав у серпні 1919 р. міністр

закордонних справ УНР В. Темницький, інтеграція дипломатичних установ двох утворень «відбулася похапцем, маса справ залишилася неврегульованими. Хоч в засаді прийнято було, що армія і закордонна політика спільні, проте було дві армії і дві закордонні політики» [15, с. 68-69]. Дане становище зумовили істотні незгоди між владними угрупованнями передусім ЗУНР.

Варто зазначити, що уряд В. Леніна, усвідомлюючи, що більшовицька росія, як і ЗУНР, перебуває в стані війни з Польщею. Відтак неодноразово через голову більшовицького уряду України Х. Раковського пропонував встановити тісні взаємини з галицькою республікою. Це прагнення посилилося навесні 1919 р., коли, у зв'язку з утворенням Баварської та Угорської радянських республік, В. Ленін планував наступ Червоної армії на захід. Одночасно командування радянськими військами у особі В. Затонського і В. Антонова-Овсієнка отримало відповідну вказівку від уряду УСРР: «домовитися з галичанами про сприяння їм з нашого боку озброєнням на умовах: 1) повного розриву з Петлюрою – сприяння його ліквідації; 2) реорганізації Галицької армії з вигнанням контрреволюційного офіцерства; 3) передання нам вантажів, що їх Петлюра евакуював у Галичину; 4) пропуску нашого війська в Румунію» [8, с. 84].

Хоча та, а пізніше інші привабливі для галичан пропозиції радянського уряду України були відкинуті керівництвом ЗУНР, серед певної частини політичного керівництва та військових командирів вони викликали ілюзію можливості врятувати незалежність держави через зміну зовнішньополітичних орієнтацій. Це стало особливо помітним після поразки в травневій наступальній операції поляків, коли Галицька армія була відтиснута до Збруча. Тоді наркомат зовнішніх справ зазначав у одному з бюлетенів: «уряд С. Голубовича в Галичині розпався, і між Є. Петрушевичем та С. Петлюрою виник розкол. Враховуючи це, Харків припускав, що тепер керівництво ЗУНР

буде готове до порозуміння і встановлення дипломатичних відносин, як зазначалося в спеціальній постанові Про переговори з Галичиною від 3 червня 1919 року. Радянська влада вважала, що, опинившись між Польщею та Червоною армією, галицький уряд і армія не мали іншого вибору» [26, арк.7, 24].

Доречно відзначити, що більшовики хотіли схилити військово-політичний провід галичан порвати відносини з С.Петлюрою і піти на порозуміння з радянською владою. Для них союз із ЗУНР був би перспективним з точки зору спільної боротьби з Польщею. Саме про це 5 липня 1919 р. Оперативне управління Польового штабу Червоної армії доповідало В. Леніну і Л. Троцькому: «в районі Бродів частини радянської 12-ї армії зустрілися з військами 1-го галицького корпусу полковника Осипа Микитки, вони повернули галичанам зайняте місто й усіляко демонструвало прихильність. Більше того, 24 і 30 червня відбулися зустрічі і переговори військових делегацій у Вишнівці і Дубно щодо перспективи спільної боротьби з поляками, що посилювало радянський вектор зовнішньої політики ЗУНР і підривало співробітництво з УНР» [7, с.432–433]. Польщу, безперечно, надзвичайно турбувала така можлива військово-дипломатична співпраця.

Згодом еміграційна газета уряду Є. Петрушевича «Український прапор» писала: «Серед національного табору Галичини, навіть серед урядових сфер ЗУНР, були такі, котрі во ім'я національної єдності готову були піти на союз з більшовиками, аби тільки відбити Галичину і Західноукраїнські землі від Польщі та інших окупантів» [18, с. 178]. Під час перемовин із командувачем В. Антоновим-Овсієнком, він обіцяв Галицьку армію приєднати на правах автономної, не вмішуватися у справи ЗУНР після визволення її земель. В завершення командувач зазначив: «Ви іншого виходу не маєте, тільки піти з нами, або героїчно загинути» [18, с.178]. Коли Є. Петрушевич не наважився прийняти умови, хоча вагома частка керівництва, зокрема С. Голубович радили

не відмовлятися від перемовин, власне трапилося так, як казав В. Антонов-Овсієнко [18, с.178].

Назагал, росія, робила все, щоб розірвати військово-політичний союз українських державних утворень, позаяк згода із ЗУНР відкривало широкі перспективи для проникнення більшовизму в Європу. «Отримуючи Східну Галичину, – наголошував Ленін на конференції РКП(б) 22 вересня 1920 р., підсумовуючи зусилля їх радянської дипломатії у 1919 р., – ми дістали базу проти усіх сучасних держав. За таких умов ми ставали сусідами прикарпатської Русі, яка кипить більше, ніж Німеччина, і є прямим коридором в Угорщину, де вистачить невеликого поштовху, щоб запалала революція. ...Ми чудово розуміємо, що ставка зроблена велика, що ми сильні, що ми, беручи Галичину, розвиваємо дорогу революції, За це варто повоювати» [7, с.433-434].

Більшість дослідників як українських, так і зарубіжних вважають одною з головних причин поразки національно-визвольних змагань ЗУНР відсутність у її проводу виразної цілеспрямованої власної зовнішньої політики. Один із її творців, Л. Цегельський визнавав: «Якби президент Є. Петрушевич і наша галицька влада була рішилася на один ясний курс у своїй закордонній політиці – чи то вибираючи шлях самостійної галицької політики, чи знову в цілості ідентифікуючи себе з Директорією та йдучи без застережень під її проводом» [23, с. 241], результати визвольної боротьби були б набагато кращими. Військово-політична і дипломатична співпраця із УНР, яку Антанта не тільки не визнавала, але й вважала своїм противником «війна з Польщею, хоча й справедлива у захист незалежності; спільні з УНР бойові дії проти Добровольчої армії генерала А. Денікіна, – все це ставило ЗУНР у протистояння з Антантою, яка була єдиною силою, що могла позитивно вирішати східногалицьку проблему. Зважаючи на військові поразки об'єднаних армій у війні з більшовиками і денікінцями та з метою ліквідації польського фронту, влітку і восени 1919 р. С.Петлюра таємно від галичан

розгорнув переговори з Польщею, які 2 грудня завершилися угодою про визнання Східної Галичини за Польщею. Але ще в середині листопада військові поразки та жахлива епідемія тифу змусили командування Галицької армії заради порятунку залишків війська самочинно піти на укладення перемир'я з Добрармією й вихід з війни, а Є. Петрушевича залишити С. Петлюру й емігрувати до Австрії» [25, арк. 5].

Ініціаторами зміни зовнішньополітичного курсу ЗУНР стали В. Панейко та С. Томашівський, які заснували в Парижі Український Національний Комітет. Головною ідеєю їхньої програми стало відродження Великої України в рамках федерації з антибільшовицькою росією. Вони почали контактувати та вести переговори з представниками білої росії, такими як О. Керенський, Б. Савінков, В. Маклаков та інші, щодо можливості союзу з протибільшовицькою Росією, яка б гарантувала незалежність України в складі федерації з Москвою. Російські діячі позитивно сприйняли цей підхід, оскільки усвідомлювали, що найбільшу загрозу для Галичини становить Польща, і в умовах поразки Директорії УНР галичани не могли розраховувати на підтримку, окрім білої Росії. Вони також критикували антиукраїнську позицію А. Денікіна. «Добровольча армія робить дурницю, ставлячи всіх українців на одну дошку, вважаючи їх всіх зрадниками, – заявляв В. Маклаков. – З тих пір, як С. Петлюра зрікся Галичини, а галичани, в свою чергу, зреклися Петлюри, з'явилася можливість розколоти Україну, вводячи частину її федеративне русло» [19, с.125-126].

Генерал Яків Слащов відразу ж прийняв пропозиції галичан: «припинити бойові дії, заключити з Галицькою армією договір про її перехід на бік Добровольчої армії, зберегти автономію УГА. Не уживати її проти Армії УНР, надати галичанам медичну допомогу і перепочинок Вже наступного дня генерал А. Денікін надіслав Я. Слащову телеграму і повідомив. Що приймає

усі умови галичан і доручає генералу М. Шіллінгу підписати відповідні умови» [12, с. 260-261].

6 листопада у Зятьківцях друга військово-дипломатична делегація УГА у складі А. Ерле, О. Левицький, О. Лисняк уклала угоду, в котрій зазначалося: «сторони припиняють бойові дії, УГА зберігає автономію, уряд ЗУНР переїжджає до Одеси і зберігає повний суверенітет над армією, УГА не може використовуватися проти військ С. Петлюри, Галицьким частинам надається кількамісячний перепочинок і медична допомога хворим, денікінське командування зобов'язується через Одесу дозволити військовополоненим галичанам з інших країн повернутися в Україну. Була відкинута лише вимога галичан – вважати групу Січових Стрільців полковника Є. Коновальця частиною Галицької армії» [9, арк.7].

Коли С. Петлюра дізнався про перемовини галичан з денікінцями, він на поліг на тому, щоб Є. Петрушевич звільнив генерала М. Тарнавського з посади та наказав передати його до суду. Командувачем армії було призначено генерала О. Микитку. 10 листопада денікінські війська завдали потужного удару, відрізавши Галицьку армію від Наддніпрянщини, і генерал О. Микитка відновив переговори з генералом М. Шіллінгом. 14 листопада, перед своїм від'їздом у еміграцію, Є. Петрушевич дозволив О. Микитці вести переговори від його імені, домовлятися про армію на попередніх умовах, а також про поповнення УГА військовополоненими з Італії, місцевим призовом та інтернованою бригадою в Чехословаччині. Є. Петрушевич зазначав: «Подати намір в найближчій майбутності про відповідних умовах відібрати Східну Галичину від Ляхів силою. Застережи федерацію Східної Галичини з власним соймом, урядом, Армією з Росією. Дальші постанови політичного порозуміння застерегти пізнішим переговором» [7, с. 437–438].

Відтак, підписання договору А. Лівіцьким із Польщею та перехід Галицької армії до складу Добровольчої армії, а також еміграція уряду

Є. Петрушевича за кордон у грудні 1919 року стали моментом розриву військово-політичних і дипломатичних зв'язків між ЗУНР і УНР. Відразу ж почалося згортання дипломатичного співробітництва. Уже 16 грудня цього року західноукраїнська делегація В. Панейка вийшла зі складу об'єднаної делегації на Паризькій мирній конференції. Того ж дня С. Петлюра і міністр закордонних справ А. Лівіцький підписали наказ «До всіх послів і місій про ретельну перевірку членів місій – галичан і виключення їх із складу представництв» [2, с.108].

Остаточне завершення дипломатичної співпраці між ЗУНР та УНР практично закінчилося Варшавською угодою між Ю. Пілсудським і С. Петлюрою. Ця угода, яку уклала УНР, виявилася неприязною для галичан, оскільки вона передбачала окупацію Польщею Східної Галичини та відмову від попередніх актів соборності. Проте, перебуваючи в екзилі, уряд Є. Петрушевича разом із його зовнішньополітичним відомством та дипломатичним корпусом активно розпочав самостійну діяльність, спрямовану на відновлення незалежності ЗУНР.

Висновки. Загалом характеризуючи дипломатичне співробітництво та військово-політичний союз між УНР і ЗУНР, можна зробити висновок, що, незважаючи на короткий час існування, об'єднання в єдину українську державу відповідало вимогам періоду та інтересам народів двох утворень. Однак ситуація, постійна війна на всіх фронтах і не завжди вдало обрана та узгоджена зовнішня політика політичних лідерів обох держав, які діяли в той складний період, не дали змоги здійснити прагнення обох частин єдиного українського народу. Позиція Антанти, що базувалася на її власних інтересах і не визнавала незалежність жодної з держав, яка виникли на територіях колишньої росії, крім Польщі та Фінляндії, нейтралізувала намагання дипломатичних представників ЗУНР. УНР, хоча і мала кращий потенціал у закордонному представництві, також не змогла отримати ефективної

дипломатичної допомоги. Економічні та міжнародні інтереси різних держав перетворювали їх на супротивників нашої державності. Отже, для досягнення успіху необхідна була значна сила, щоб подолати цих супротивників і змусити їх визнати нашу перемогу та право на самоозначення.

Дипломатична співпраця між ЗУНР і УНР була історичним кроком до об'єднання українських земель. Акт Злуки 22 січня 1919 року засвідчив політичну волю обох сторін до створення єдиної української держави. Незважаючи на офіційне об'єднання, співпраця між ЗУНР і УНР мала багато труднощів, зокрема у військовій, адміністративній та зовнішньополітичній сферах. Основні суперечності стосувалися стратегічного керівництва армією та зовнішніх союзників. Дипломатичне партнерство ЗУНР та УНР, попри його короткочасність, заклало підґрунтя ідеї соборності, яка надалі стала ключовою у боротьбі за незалежність України протягом ХХ століття. Вивчення дипломатичних механізмів ЗУНР і УНР може бути корисним для аналізу сучасної зовнішньої політики України, зокрема у питанні міжнародного визнання, ведення переговорів та захисту державних інтересів. Історичний приклад об'єднання українських земель на дипломатичному рівні служить основою для розвитку концепції соборності в умовах сучасної війни та окупації частини територій. Поглиблення знань про недоліки та помилки дипломатичної взаємодії ЗУНР і УНР дозволяє сучасним політикам уникати аналогічних прорахунків в умовах міжнародних переговорів та внутрішньополітичної інтеграції.

Дипломатичне партнерство ЗУНР та УНР, попри його короткочасність, заклало підґрунтя ідеї соборності, яка надалі стала ключовою у боротьбі за незалежність України протягом ХХ століття. Поглиблення знань про недоліки та помилки дипломатичної взаємодії ЗУНР і УНР дозволяє сучасним політикам уникати аналогічних прорахунків в умовах міжнародних переговорів та внутрішньополітичної інтеграції.

Список використаних джерел

1. Брицький П.П., Добржанський О.В. Буковинці на дипломатичній службі УНР та ЗУНР. Вид-во «Золоті литаври», Чернівці, 2007. 241 с.
2. Васильківський Л. Роздуми на схилі життя (IV). Сучасність. 1969. № 5. С. 103–114.
3. Веденєєв Д. В. Дипломатична служба Української держави 1917–1923 роки. К.: Національна академія СБУ, 2007. 261 с.
4. Витвицький С. Галичина в міжнародній політиці в 1914–1923 роках: Спогади. Укр. історик. Нью-Йорк; Мюнхен, 1995. № 1/4. С. 100–118.
5. Гунчак Т. Україна: перша половина XX ст.: Нариси політ. історії. К.: Либідь, 1993. 288 с.
6. Дацків І. Б. Особливості дипломатичного співробітництва між ЗУНР і УНР. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. № 10. Луцьк 2011. С. 41–47.
7. Дацків І.Б. Українська дипломатія (1917–1923 рр.) у контексті світової історії; Монографія. Тернопіль: КРОК, 2013. 621 с.
8. Дацків І. Військово-політичний союз і дипломатична співпраця УНР та ЗУНР. Україна дипломатична. Науковий щорічник. Вип. XX. Київ, 2019. С. 78–90.
9. Державний архів Львівський обласний державний архів (ЛОДА). Ф.257. Товариство вивчення історії оборони Львова і південно-східних воєводств у 1918–1920 рр. у Львові. Оп.1. Спр.159. Арк. 7.
10. Держалюк М. С. Міжнародне становище України та її визвольна боротьба у 1917–1922 роках. К., 1998. 240 с.
11. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє-минуле. 1914–1920. Мюнхен, 1969. 467 с.
12. Литвин М., Наumenко К. Історія ЗУНР. Львів, 1995. 362с.
13. Лозинський М. Галичина в рр. 1918–1920. Нью-Йорк, 1970. 228 с.

14. Мазепа І. Україна в огні й бурі революції. 1917-1921 (Спогади). Т.3. Польсько-український союз, Кінець збройних змагань. Прага, 1942. 231 с.
15. Макарчук С.А. Українська Республіка галичан. Нариси про ЗУНР. Львів: Світ, 1997. 192 с.
16. Мицюк О. Доба Директорії УНР. Спомини і роздуми. Львів, 1938. 116 с.
17. Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття. К.: Укр. письменник, 1993. 414 с.
18. Назарук О. Рік на великій Україні. Спомини з української революції. Відень, 1920. 342 с.
19. Павлюк О. Зовнішня політика ЗУНР. Київ. старовина. К., 1997. № 3/4. С. 114–138.
20. Стахів М. Україна в добі Директорії УНР. Скрентон: Укр. наук.-видавн. б-ка, 1962–1966. (Б-ка Українознавства / Наук. т-во ім. Шевченка; Т.10).
21. Стахів М. Західна Україна. Нарис державного будівництва та збройної і дипломатичної оборони в 1918–1919 рр. Т. 4. Скрентон, 1960. 122 с.
22. Український прапор. 1919, 5 квіт.
23. Цегельський Л. Від легенд до правди. Нью-Йорк; Філадельфія, 1960. 313 с.
24. Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО України). Ф. 3696. Фонд міністерства закордонних справ УНР. Оп.1. Спр.70. Арк.73.
25. Центральний державний історичний архів у м. Львові (ЦДІАЛ України). Ф. 383. Особистий фонд Окуневського Ярослава. Оп.1. Спр.3. Арк. 4–5.
26. Центральний державний архів громадський об'єднань України (ЦДАГО України). Ф. 1. Центральний Комітет КП(б)У. Оп.1. Спр.10. Арк. 246.
27. Дацків І.Б. Формування головних векторів зовнішньополітичного курсу Директорії УНР. Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал. № 2(30). 2025. С. 45–56. <http://doi.org/10.46869/2707-6776-2025-30-3>.

28. Дацків І.Б., Дикий В.В. Зовнішньополітична діяльність Західноукраїнської Народної Республіки. IV Міжнародні наукові читання ім. Богдана Гаврилишина: збірник матеріалів (м. Тернопіль, 28 листопада 2024 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2024. С. 13–15.
29. Дацків І.Б., Баб'як М.О. Зовнішньополітична діяльність Директорії УНР. IV Міжнародні наукові читання ім. Богдана Гаврилишина: збірник матеріалів (м. Тернопіль, 28 листопада 2024 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2024. С. 6–7.